29857

12924,

● НОВА МАКЕДОНИЈА ● Недела 16 јануари 1983 год. ● стр. 9

реформа

Како ги оценувате во сегашниов миг најзначајните аспекти на реформата на високото образование во СР Македонија, и како тоа изгледа низ примерот на Универзитетот во Битола?

— Јас сметам дека е многу експлоатиран зборот реформа, без притоа да се усогласи, какви етапни содржини таа реформа ќе има. Ми се чини дека во последно време, заменувањето на зборот реформа со формулацијата рационализација на високото образование е многу посоодветна од досегаш...

...налните потенцијали, ние веќе изготвивме и една студија за природните ресурси на Југозападна Македонија. Со оглед на тоа што за развој на индустријата најголеми природни можности има во овој дел од Републиката, ние во таа насока во иднина ќе го развиваме и Универзитетот. Во таа насока ќе течат и реформските зафати. Но, сите зафати на високошколските организации на Универзитетот во Битола ќе се планираат лонгитудинално, ни како краткорочно.

Кои се според вас позитивните, а кои негативните белези на дисперзијата на високото образование во СРМ?

— Тешко е да се каже каде е основниот пункт. Укинувањето не е основниот проблем, туку димензионирањето на одредени високошколски институции ставува не само на економските и правните факултети, туку и на помалите (Биолошки, Физички, Географски). Мене ми се чини дека тука треба да се најдат решенија, кои не ќе бидат чисто механички. Не само ад хок студии, туку може извесно време да се преобразат во институти, а потоа пак да се активираат. Треба да ги верифицираме сите можни евентуални решенија.

Ванчо Меанџиски

...во 1980 година изнесува 7,4 години (во 1954 година просекот бил 6,25), што значи дека дипломираните редовни студенти во 1980 година, од уписот до завршувањето на студиите, поминале во просек седум години и четири месеци. Од вкупниот број дипломирани редовни студенти во 1980 година, најголем процент 24% ги завршиле своите студии за 10 и повеќе години, за 6 години — 18%, за 7 години — 16%, за 5 години — 14%, за 8 години — 13%, за 9 години — 9% а за 4 години — 6%. Најдолго времетраење на студиите (10 и повеќе години), распоредено по факултетите на Скопскиот универзитет, покажува дека на Факултетот за физика, оваа категорија студенти опфаќа — 56%, на Машинскиот факултет — 43%, на Технолошкиот факултет — 41%, на

(случај со Центарот за математичко — технички науки). Успехот со кој студентот стапува на Универзитетот, е од големо значење за можноста, тој да ја следи наставата, активно да учествува во нез, и да одговори на зголемените барања на современата високошколска настава.

Овој успех е соодветен показател за тоа дали новозапишаниот студент само ќе статира во високообразовниот процес, или успешно и креативно ќе се вклучи во него. Неоспорно е дека подобриот успех на учениците во средните училишта зборува за нивната поголема ангажираност, за нивните работни навики, што потоа може да им помогне во постигање подобар успех на студиите.

Со цел да се испитаат некои позна-

...но како можно значајно.

Изнесените показатели наведуваат на еден општ заклучок, дека степенот на ефикасноста е до таа мера низок, што дава за право да се зборува за криза на нашето високо образование. Неколкуте наведени фактори, јасно зборуваат дека образовниот процес на нашиот Универзитет, се наоѓа пред големи тешкотии, кои доведуваат до постојано намалување на ефикасноста на студирањето. Неопходно е да се создадат реални услови за надминување на оваа состојба, бидејќи во спротивно, Универзитетот ќе се најде пред такви нерешливи тешкотии, кои и вака ниската ефикасност на студиите ќе ја сведат на минимум. Причините за ваквата ниска ефикасност се мошне комплексни, и тие имаат свои објективни и субјективни претпоставки.

СТИМУЛИРАЊЕ НА ЛИКОВНОТО ТВОРЕШТВО

ОТКУПИТЕ—КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТОТ

● Минатата година, комисиите за откуп на ликовни тврби при РЗК, ликовни институции и други работни организации, од 195-те редовни членови на ДЛУМ и ДЛУПУМ, откупија 105 уметнички дела. — Тоа значи дека професионалниот уметник може да очекува откуп секоја трета година

По минатогодишното укинување на Комисијата за откуп на ликовни творби при градската СИЗ на културата, остана уште едно такво стручно тело кое систематски ја следи македонската тековна ликовна продукција: истоимената комисија при Републичката заедница на културата. Но, комисијата за откуп при РЗК не е единственото тело преку кое се врши општествено влијание врз ликовното и применетото творештво. Со редовни средства наменети за откуп располагаат Уметничката галерија, Музејот на современата уметност, Друштвото на ликовните уметници и Народната и универзитетска библиотека „Климент Охридски". Исто така, постојат работни организации што повеќе години по ред на поинаков начин, преку доделување награди, го стимулираат ликовното творештво кај нас.

Комисии за откуп

Комисијата за откуп на ликовни творби при РЗК, годишно реализира најголем број аквизиции и одделува најмногу средства за оваа форма на валоризирање и стимулирање на ликовното и применетото творештво. Во минатата година, на пример, откупи 60 дела од тековните ликовни изложби организирани во Скопје и во другите градови на Републиката. За нив се дадени вкупно 950.000 динари, што значи дека уметничкото дело откупено од РЗК во просек чини околу 15,800 динари. Што прави РЗК со овие аквизиции? Освен што редовно ѝ ги прикажува на јавноста преку изложби, Комисијата прави предлог за распределување на откупните дела и им ги доделува на времена употреба на постојните галерии и музеи во Скопје и во Републиката. Со тоа се збогатуваат збирките и формите на дејствување во прикажувањето на ликовното и применетото творештво во овие институции.

Делото откупено во Уметничката галерија или во Музејот на современата уметност чини поскапо. МСУ, преку изложбите што минатата година ги одржа во своите простории (од кои има обврска да откупи по еден експонат) како и преку откупите што ги доделува на други изложби во Скопје, своите фондови ги збогати за 16 уметнички дела. Уметничката галерија за две помалку. За овие триесет дела се одвоени околу 750.000 динари, така што делото откупено во овие галерии во просек чини околу 25.000 динари. Откупите остануваат сопственост на институциите.

Друштвото на ликовните уметници на Македонија во 1982 година ги додели своите традиционални награди („Моша Пијаде", „Нерешки мајстори", „Лазар Личеновски", „Никола Мартиновски" и „Млада генерација") за шест ликовни творби, а секоја од нив изнесуваше по 10.000 динари. Народната и универзитетска библиотека по традиција е организатор на двете тематски ДЛУМ-ви изложби за цртеж и за графика од кои редовно врши откуп на експонати. Минатата година додели четири откупни награди за две графики и два цртежа од по 6.000 динари. Библиотеката своите збирки ги зголеми уште со два цртежа купени од ателје со цена од 2.000 динари секој (ателиерското обештетување е секогаш пониско од откупната награда), така што за откупи одвои вкупно 18.000 динари.

Агенцијата за заштита на авторските права—филијала Скопје е организација која во скромен обем, но затоа редовно, доделува награди на ДЛУМ-овата есенска изложба и на Изложбата на ситна пластика. Минатата година на двајца автори — учесници на овие изложби им исплати 18.000 динари. Овде треба да се објасни дека и погоре спомenatите традиционални награди на ДЛУМ и наградите на Авторската агенција не значат откупи. Авторите своите наградени дела слободно можат да ги продаваат на пазарот. Станувајќи наградени, треба да се смета дека делта сигурно ќе се продадат, па износот од наградата и од продажбата заедно на авторот му носат двоен профит.

Инвеститор и здружениот труд

Претставник на здружениот труд кој вложува во развојот на ликовното творештво последниве години е и работната организација „11 Октомври" од Скопје, која од ДЛУМ-овата есенска изложба откупува по едно уметничко дело во просек за 8.000 динари.

Друштвото на ликовните уметници на Македонија во 1982 година броеше 180 членови, а Друштвото на ликовните уметници од применетата уметност — 115 членови. Кога би сакале анализата на откупната политика да ја прошириме на ефектот што од неа ги имаат ликовните и применетите творци, ќе произлезе дека минатата година, кажано со јазикот на статистиката, на секој 2,8 ликовен уметник му е откупено дело. Што значи, членот на едно од овие друштва може да очекува дека во просек секоја трета година некоја од комисиите ќе му откупи дело.

Како и да изгледа оваа бројка, треба да потсетиме дека, за среќа, ликовните уметници кај нас во обезбедувањето средства за продукција не се потпираат многу врз овие официјални откупи, иако, се разбира, не ги одбегнуваат. Најголемиот број од ликовните уметници е редовно вработен, што значи има редовни примања. Со бројката од 16 самостојни ликовни и применети уметници го добиваме податокот дека секој 19-ти член на двете Друштва е самостоен уметник. И за вработените и за самостојните уметници покрај откупите во секое време преостануваат уште две можности за обезбедување средства, односно за обештетување на нивните дела: понуда на слободниот пазар на уметнички дела, кој е далеку поповолен од откупите, и учеството на конкурси. И најпосле, комисиите за откупи на еден начин се валоризатор на уметничката продукција. Што значи: тие вршат одбир на делата кои преку откупите завршуваат во музејските и галериските колекции. На пазарот на уметничките дела, тие ја имаат улогата на контролори на квалитетот.

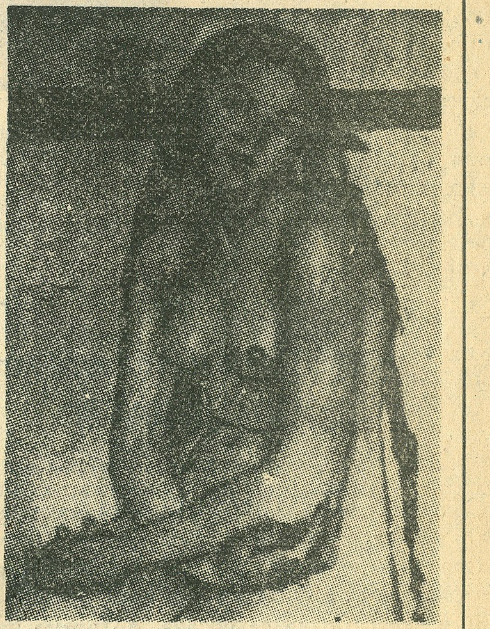

Никола Мартиноски: Акт на девојче, масло, 1939

С. Ѓуровска